

Kirjoittaja Vesa Vihriälä on valtiotieteiden tohtori ja Elinkeinoelämän valtuuskunnan sekä Etlan toimitusjohtaja.

Uusi hallitus saa RASKAAN LASTIN

Tulevan hallituksen suuri urakka on korjata suomalaisen tuotannon kilpailukyky. Tänä aikana suomalaisten reaali-palkat ja elintaso eivät voi nousta, vaan niiden täytyy laskea, kirjoittaa Vesa Vihriälä.

Teksti Vesa Vihriälä

Kukaan tuskin enää kiistää sitä, että Suomen taloustilanne on huono, tai väittää, että kyse on tilapäisestä suhdannenotkahduksesta. Olemme pysyvästi menettäneet paljon korkean arvonlisän tuotantoa, jonka korvaaminen vaatii aikaa.

Harva enää on eri mieltä siitä, että suomalaisen tuotannon kilpailukyvyyn täytyy kohentua ennen kuin tilanne korjaantuu. Tänä aikana suomalaisten reaali-palkat ja elintaso eivät voi nousta, vaan niiden täytyy laskea. Yhtä useammat hyväksyvät myös näkemyksen, että julkista taloutta on sopeutettava talouden tulopohjan heikkenemiseen.

Myös yhdestä keskeisestä pitkän ajan politiikka-haasteesta - väestön ikääntymisen vaikutuksesta työvoiman tarjontaan ja julkisen talouden kestävyyyteen - on vuosien vänkäämisen jälkeen vihdoinkin tehty ilmeinen johtopäätös: vanhuuseläkkeelle pääsemisen ikärajoja täytyy nostaa. Lopputulos on kaiken kaikkiaan varsin hyvä, vaikka ratkaisun viivästyminen on usealla tavalla harmillista ja vaikutus kestävyysvajeeseen jää jossain määrin epävarmaksi.

Suomen saattaminen jaloilleen on kuitenkin vain hieman savolaista projektia pitemmällä: lapio on pistetty maahan, mutta monttua ei vielä ole syntynyt, eikä edes tiedetä kuinka syvälle on mentävä, että rakennukselle löytyy luja pohja. Todella hankalat asiat ovat vasta edessä.

1 KILPAILUKYKYÄ ON SAATAVA PARANNETTUA

Ensinnäkin syksyllä 2013 sovittujen maltillisten yleiskorotusten jatkaminen riittää vain erittäin hitaaseen kilpailukyvyyn korjaamiseen, kun myös monissa kilpailijamaissa työvoimakustannukset nousevat hitaasti, jos lainkaan.

Palkkamaltin välttämättömän jatkon lisäksi olisi siis eduksi suoraan pienentää työvoimakustannuksia. Työnantajamaksujen tilapäinen alennus olisi yksi keino. Vallitsevissa heikon kotimaisen kysynnän oloissa se olisi rahoitettava merkittävältä osin julkista alijäämää tilapäisesti lisäämällä, mikä istuu huonosti tarpeeseen saada julkinen velka alenevalle uralle ja huonosti myös Suomen EU-sitoumuksiin.

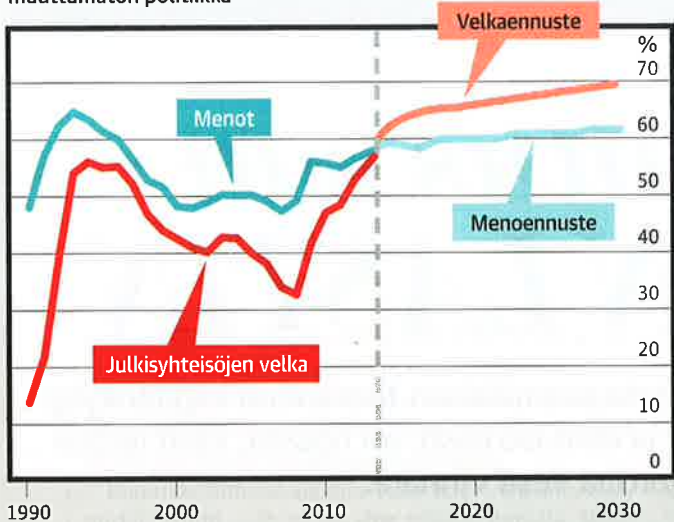
Tällainen ratkaisu olisikin mahdollinen vain, jos päättäjät pystyisivät sopimaan maksuilla rahoitettujen etujen pienentämisestä tai maksujen korotuksista tulevaisuudessa. Jälkimmäinen ei istu tarpeeseen alentaa työn verotusta. Toisaalta eläke-etujen heikentämisestä sopiminen ei ole helppoa, kun juuri on vaikein saatu sopu eläkeratkaisusta.

Vaihtoehto työnantajamaksujen alennukselle on työajan pidentäminen ilman vastaavaa kokonaispalkan nousua. Myös tämä on kaikkea muuta kuin helppo juttu saavutettujen etujen maailmassa. ▶

MONET TARVITTAVAT TOIMET POLKEVAT

VELKAANTUNEISUUS EI TAITU

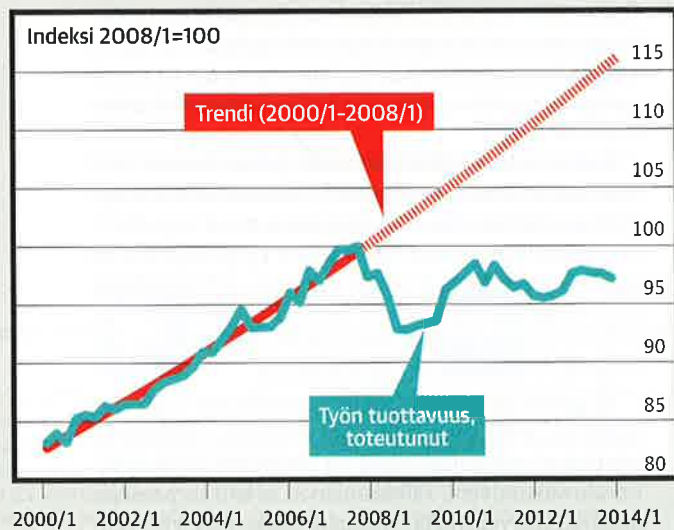
Julkiset menot ja velka suhteessa bkt:hen, muuttumaton politiikka

LÄHDE: TILASTOKESKUS, ETLA

TYÖN TUOTTAVUUS POLKEE PAIKOILLAAN

Suomen kansantalouden työn tuottavuuden kehitys

LÄHDE: ETLA

2 TUOTTAVUUTTA LISÄÄVÄ RAKENNEMUUTOS

Toiseksi, pidemmän päälle vain tuottavuuden paraneminen ja uusien korkean arvonlisän tuotteiden tuominen markkinoille mahdollistavat elintason nousun. Tämän edellytys on, että niin sanotun luovan tuhon sallitaan toimia ja työvoiman liikkuvuutta matalan tuottavuuden tehtävistä ja yrityksistä korkeamman tuottavuuden tehtäviin ja yrityksiin tuetaan.

Yritysten ja pääomatulojen verotusta on kehitettävä niin, että verotus ei aseta kasvukynnyksiä vaan investointien toteutus määräytyy niiden kannattavuuden, ei verokohtelun perusteella. Sama vaatimus koskee yritystukia, joista monet on arvioitu tehottomiksi.

Asuntopolitiikan keskeinen asia on vähentää pulonkauloja kasvukeskusten asuntomarkkinoilla. Monet tarvittavat toimet polkevat jälleen jonkun saavutettuja etuja.

3 TYÖMARKKINOILLA PALJON UUDISTETTAVAA

Kolmanneksi, työvoiman tarjontaa on kyettävä lisäämään, rakennetyöttömyyttä vähentämään ja työmarkkinoiden toimintatavat päivittämään nopean teknologisen muutoksen ja tehtävätason kilpailun asettamia vaatimuksia vastaaviksi. Eläkeratkaisun jälkeenkin on paljon tehtävää. Työn verotusta on kyettävä keventämään pysyvästi.

Maahanmuuttoa on helpotettava muun muassa poistamalla ETA-alueen ulkopuolelta tulevia koskeva tarveharkinta. Myös sosiaaliturvan kannustimissa on korjaamisen varaa, lähtien ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestosta.

Rekrytointeihin liittyviä riskejä on pienennettävä, jotta uuteen tuotantoon rohjeltaisiin paremmin palkata väkeä. Tätä palvelisivat esimerkiksi koeajan pidentäminen, henkilöperusteisen irtisanomisen helpottaminen sekä takaisinottovelvoitteen poistaminen taloudellisin ja tuotannollisin syin irtisanotuilta.

Palkkakehityksen tulisi määräytyä kilpailulle alttiin sektorin maksukyvyyn perusteella, jotta voitaisiin välttää kilpailukykyä rapauttavat palkkakierteet jatkossa. Sen ohella palkoista sopimisen tulisi siirtyä voittopuolisesti yritystasolle. Tämä helpottaisi sopeutumista sekä yritys- että tehtävätasoiin shokkeihin ja parantaisi myös edellytyksiä kannustinpalkkaukselle.

4 MILJARDILUOKAN LEIKKAUKSIA EI VOI VÄLTÄÄ

Neljäs iso kokonaisuus koskee julkista taloutta. Yksityisen sektorin luoman veropohjan peittäminen ja me-

JÄLLEEN JONKUN SAAVUTETTUJA ETUJA.

nojen nopean kasvun yhdistelmä on johtanut julkisen velan nousuun yli 60 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Päätetyistä menoleikkauksista ja veronkorotuksista huolimatta velka-aste jatkaa nousuaan ilman uusia sopeutustoimia. Julkisessa taloudessa on kestävyysvaje eläkeuudistuksen jälkeenkin. Velkasuhde on saatava taittumaan ja pysyväälle lasku-uralle jo alkavalla vaalikaudella, jotta myös jatkossa talouden toimeliaisuutta voidaan tukea finanssipolitiikalla.

Paras tapa hillitä velkaantumista on julkisen palvelutuotannon tehostaminen ja työllisyysasteen nosto. Valitettavasti kumpikin näistä käy hitaasti ja tulokset erilaisista politiikkatoimista ovat epävarmoja. Palveluiden tehostamisessa on avainasemassa sosiaali- ja terveystalouden uudistus, joka pitkän sekoilun jälkeen on nytkähtänyt hieman eteenpäin.

Tehokkuuden paranemisesta tehdyt päätökset eivät kuitenkaan vielä anna mitään lupaus. Siihen tarvitaan tehokkaita kannustimia järjestelmän eri osissa. Tämä puolestaan riippuu olennaisesti rahoituksen järjestämisen tavasta, jota vasta selvitetään. Uuden hallituksen tulisi ensi töikseen katsoa koko uudistuksen arkkitehtuuri uudestaan läpi.

Rakenneuudistusten hitauden takia on välttämätöntä pienentää alijäämää myös uusilla sopeutustoimilla. Velkasuhde olisi painettava uudelleen 60 prosentin pintaan alkavan vaalikauden loppuun mennessä. Tähän tarvittavan sopeutuksen suuruusluokka on 2,5-5 miljardia euroa, jo tehtyjen päätösten vaikutuksista ja talouskasvusta riippuen.

Nykyisellä kokonaisveroasteella sopeutus voi tapahtua vain menoja leikkaamalla. Tämä pitäisi lisäksi pystyä tekemään niin, että kasvun kannalta tärkeisiin koulutus-, tutkimus- ja infrastruktuuri-investointeihin ei puututa vaan niitä pikemminkin lisätään.

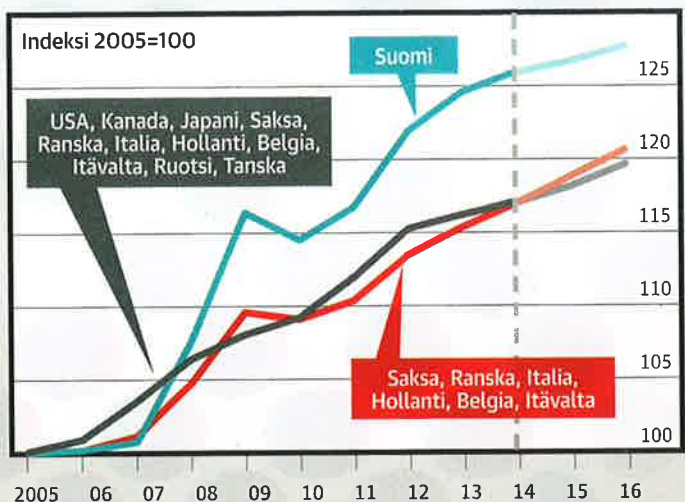
5 KONSENSUS EI SAA HALVAANNUTTAA PÄÄTÖKSENTEKOA

Vaalien jälkeen aloittavan hallituksen laiva on lastattu todella raskaalla lastilla. Kyseessä on samaa suuruusluokkaa oleva urakka kuin mikä **Esko Ahon** ja **Paa-vo Lipposen** hallituksilla oli pöydällä 1990-luvulla tai minkä **Gerhard Schröder** otti hoitaakseen Saksassa runsas vuosikymmen sitten tai josta valtiovarainministeri **Kjell-Olof Feldt** käytännössä vastasi Ruotsissa 1980-luvun alussa.

Suomen uudella hallituksella ei ole kansainvälisen talouden myötätuulta takanaan toisin kuin Feldtillä, Lipposella ja Schröderillä. Suomelle tärkeä Venäjä sukkeltaa, vaikka Länsi-Eurooppa on hitaasti toipumassa ja öljyn hinnan lasku tukee kysyntää niin meillä kuin

KILPAILIJOIDEN ETUMATKA SÄILYY

Suomen kilpailijamaiden yksikkötyökustannukset samassa valuutassa

LÄHDE: ETLA, NIESR

päämarkkinoillamme. Uusi hallitus ei myöskään saa tukea valuuttakurssimuutoksista samalla tavoin kuin Feldt ja Aho.

Ihanteellinen vastaus haasteeseen olisi vahva enemmistöhallitus, jolla olisi selkeä, edellä mainittuihin neljään asiakokonaisuuteen keskittyvä ohjelma ja joka saisi työmarkkinajärjestöt sopimaan niiden tonteille kuuluvista työmarkkina-asioista. Kuluneen vuosikymmenen kokemus pyrkimyksistä laajapohjaisiin konsensusratkaisuihin ei kuitenkaan ole rohkaiseva. Tulos on ollut hidasta päätöksentekoa pienimmän yhteisen nimittäjän pohjalta. Tähän ei nyt ole varaa.

Olisiko siis viisaampaa rajoittaa konsensuksen tavoittelu yleiseen tilanneanalyysiin ja kaikkien sitoutumiseen siihen, että hallitus - jopa vähemmistöhallitus, jos enemmistöhallitusta ei vahvan ohjelman ympärille synny - voisi toteuttaa ohjelmansa ilman kohtuutonta kapuloiden heittämistä rattaisiin sen paremmin oppositiosta kuin työmarkkinakentältäkään?

Oppositio saisi kerätä väistämättä epäsuosituksen politiikan hedelmät seuraavissa vaaleissa. Hallituspuolueet ja vastuulliset työmarkkinajohtajat saisivat palkki- onsa historiankirjoituksessa.

Voi kuulostaa utopialta, mutta ehkei sitä ole. Vas- tuunkantajia on ennenkin löytynyt. Ruotsissa on juu- ri sovittu tämäntapaisesta ratkaisusta, eikä meilläkään oppositio tosissaan yrittänyt kaataa hallitusta kulu- neena syksynä. ■